

Grensehandel – norsk handel lekker!!!

Menner grensehandelen er urovekkende høy

Smørblide på Coop Storlien: - Vi har hatt vekst i mange år

Grensehandelen har vokst med hele 15,1 prosent de siste 12 månedene i forhold til foregående periode. Bilde fra køen utenfor Konsumen på Storlien. FOTO: ARKIV/BJØRN FULDSETH

Oppsummering

- Grensehandelen er mer enn fordoblet de siste 10 årene
- Norsk mat- og drikkenæring er taperen i den internasjonale konkurransen
- Nordmenn handler i stor grad mat og dagligvarer (34% av den totale grensehandelen), når de grensehandler lokkevarer som tobakk, brus, godteri og alkohol.
- Den totale årlige verdien av grensehandel anslås til å være 20 mrd (Sverige anslår verdien til å være 25 mrd). Trøndelags andel er omkring 7%.
- 51 % er brus, mineralvann, alkohol, snus og tobakk.
- Hvis avgiftene på sjokolade og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer fjernes helt, og avgiftene på alkohol og tobakk halveres, anslår beregninger fra NHO at dette føre til 3000 nye sysselsatte i nærings-middelindustrien og 4800 nye sysselsatte i detaljhandelen.
- Vi grensehandler mest i Sverige. Mer enn 47% av den norskebefolkningen bor under 2 timers kjøreavstand til grensehandelsdestinasjonene.
- **Trøndelag er den landsdelen hvor grensehandelen øker mest.**

EFFEKTENE AV STANS I GRENSEHANDEL MED DAGLIGVARER UNDER KORONAKRISEN

Foto: Thon Eiendom

MENON-PUBLIKASJON NR. 89/2020

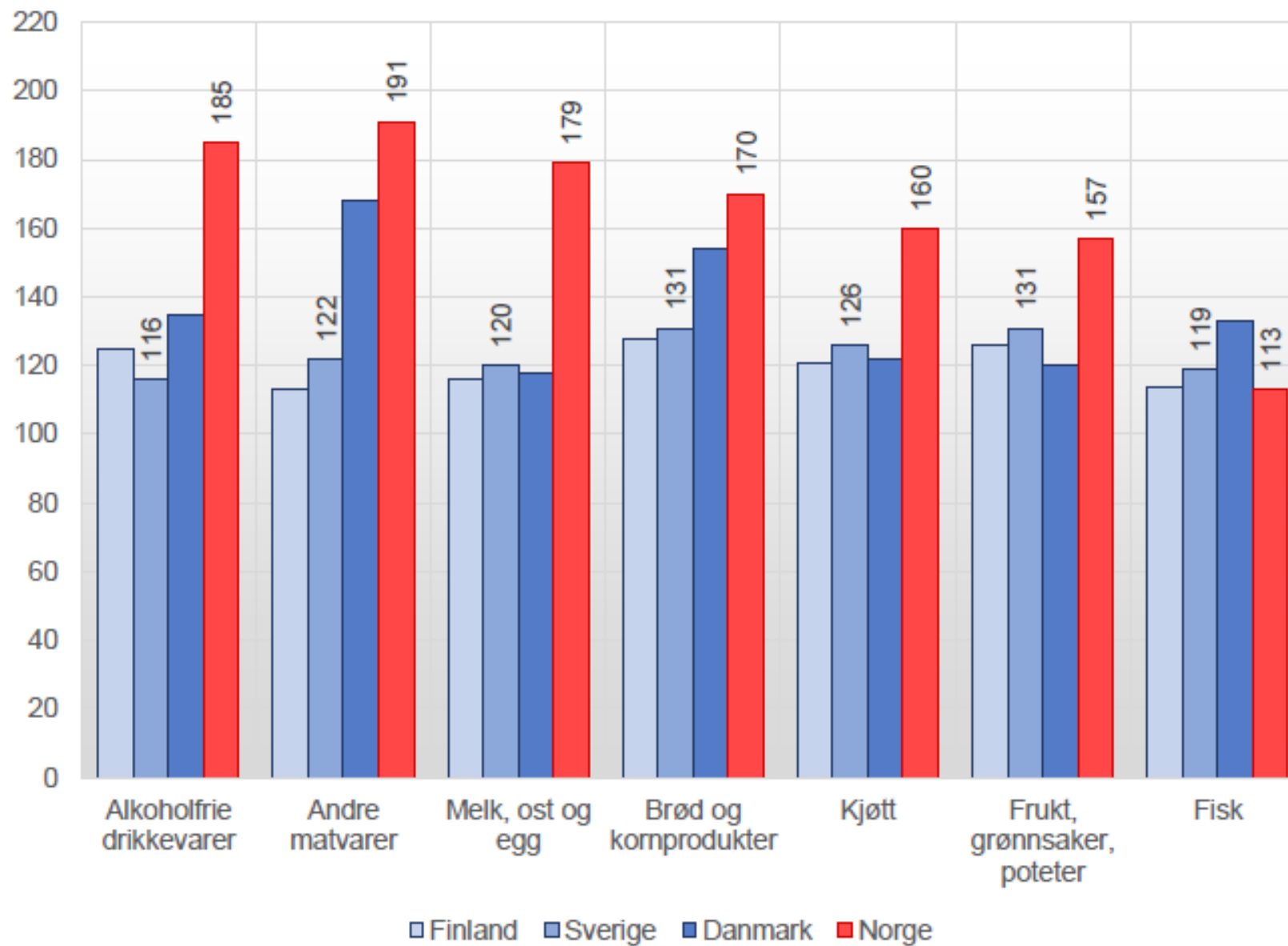
Av Erland Skogli, Ole Magnus Stokke, Erika Karttinen, Live Nerdrum, Siri Vikøren

Hva forklarer prisforskjellene:

1. Særavgifter: I Norge har vi dette på sukker, sjokolade og sukkerholdige varer, alkoholfrie drikkevarer og drikkevareemballasje. I Sverige er det ikke særavgifter på disse varene. Den norske drikkevareavgiften ble økt med 40% i 2018.
2. Forskjellig MVA: 15% i Norge, 12% i Sverige.
3. Tollsatser på landbruksvarer
4. Lønnskostnader – 23% høyere for industriansatte i Norge enn i Sverige
5. Transportkostnader – både produksjon av råvarer og matindustrien er mer spredt utover i Norge.
6. Spredt bosetting - mindre effektiv butikkstruktur i Norge. Den gjennomsnittlige dagligvarebutikken i Sverige er dobbelt så stor som i Norge. Skulle vi hatt samme butikkstruktur som i Sverige, hadde det blitt **lagt ned 900 butikker**.

Kjøpekraftspariteter utvalgte varegrupper. 2017. Indeks (EU28=100). SSB

NHO Mat og Drikkes grensehandelsrapport 2020

- Nordmenns grensehandel er et økende problem for mat- og drikkenæringen i Norge.
- Grensehandelen er primært drevet av høye særavgifter på brus, godteri, alkohol og tobakk i Norge sammenliknet med Sverige.
- Når nordmenn handler disse lokkevarene i Sverige, handler de i tillegg kjøtt, ost, melk, kaffe og en rekke andre mat- og drikkeprodukter.
- De siste ti årene har den totale grensehandelen mer enn fordoblet seg. Dette resulterer i at den norske mat- og drikkenæringen hver eneste dag taper i den internasjonale konkurransen.

(Kilde NHO Mat og Drikke)

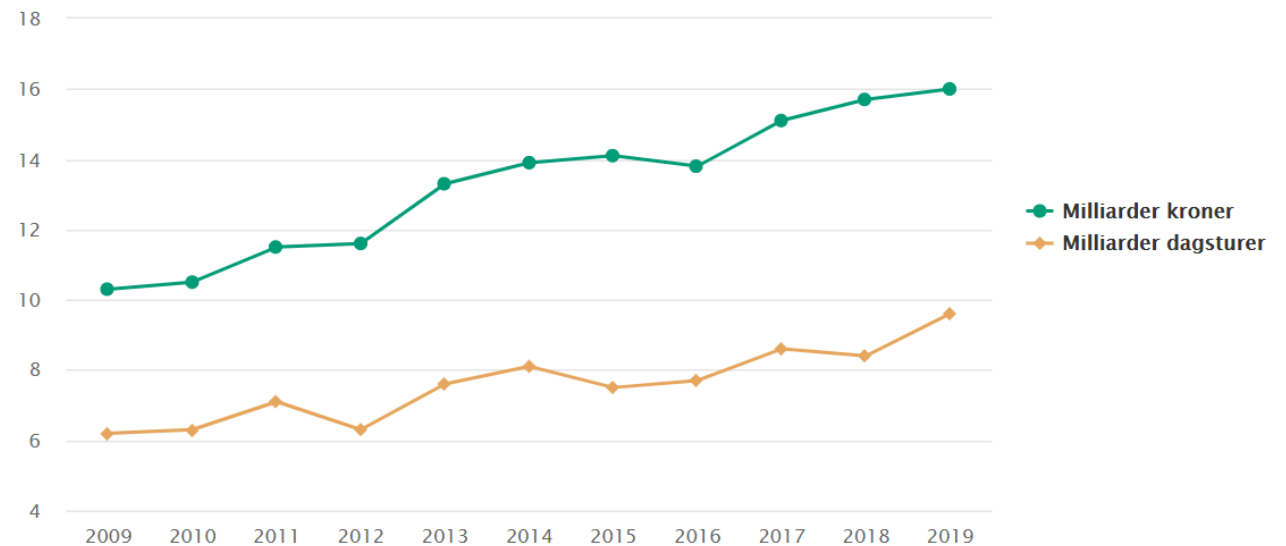
Omfanget av norsk grensehandel

En undersøkelse fra NIBIO i 2012 viser at

- halvparten av den norske befolkningen reiser til Sverige for å handle billigere varer.
- kun en av ti innbyggere i EU-land grensehandler.

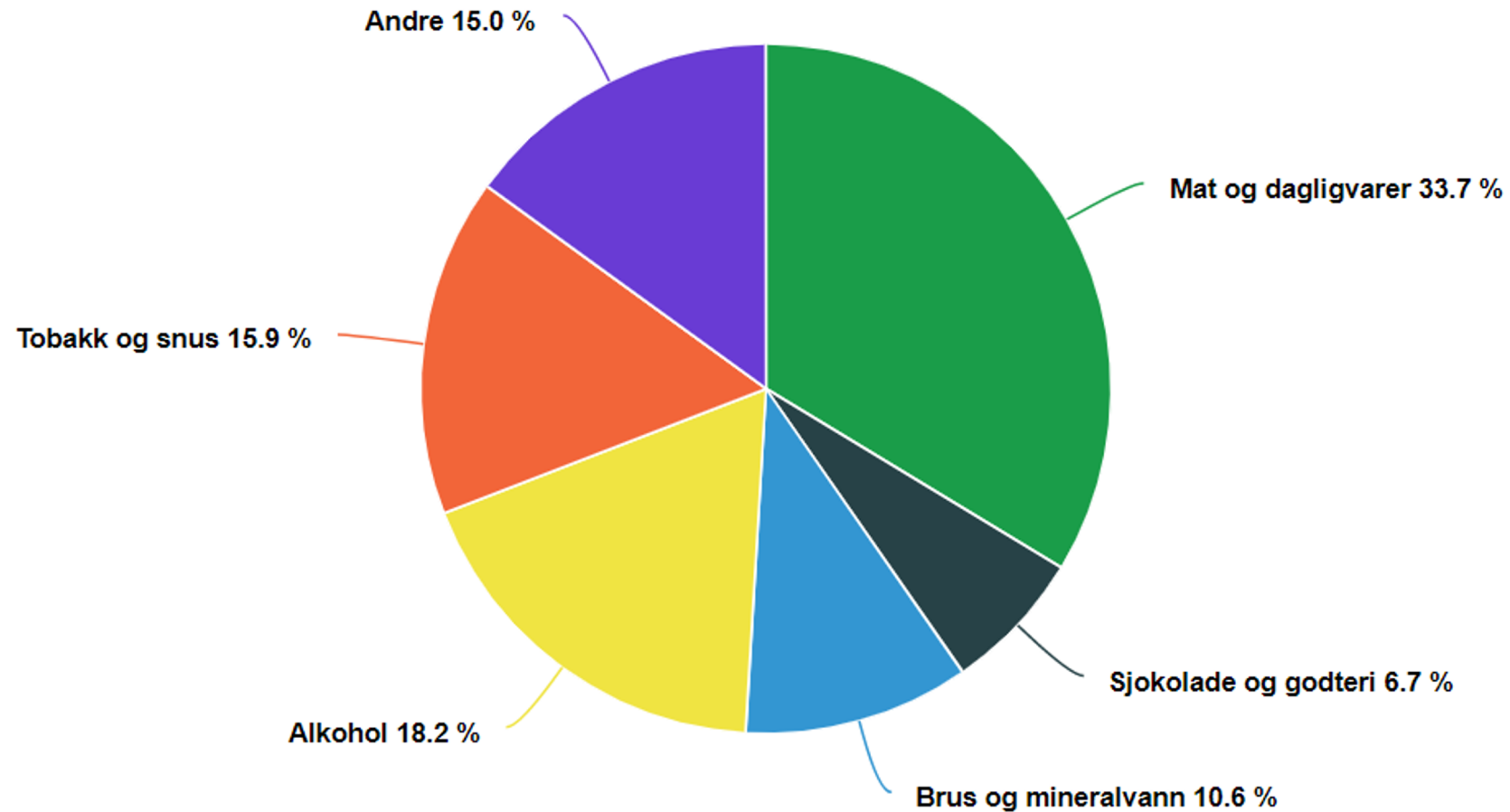
NIBIO-rapporten stemmer godt overens med Nielsen Norges grensehandelsrapport 2020 som sier at **53 prosent av alle nordmenn grensehandlet** i løpet av 2019.

Nordmenns grensehandel i landene rundt oss 2009–2019. Milliarder kroner og millioner dagsturer

Ifølge Statistisk sentralbyrås (SSB) grensehandelstatistikk økte norsk grensehandel med 55,3 prosent fra 2009 til 2019.

Andel varer etter varekategori. September 2019

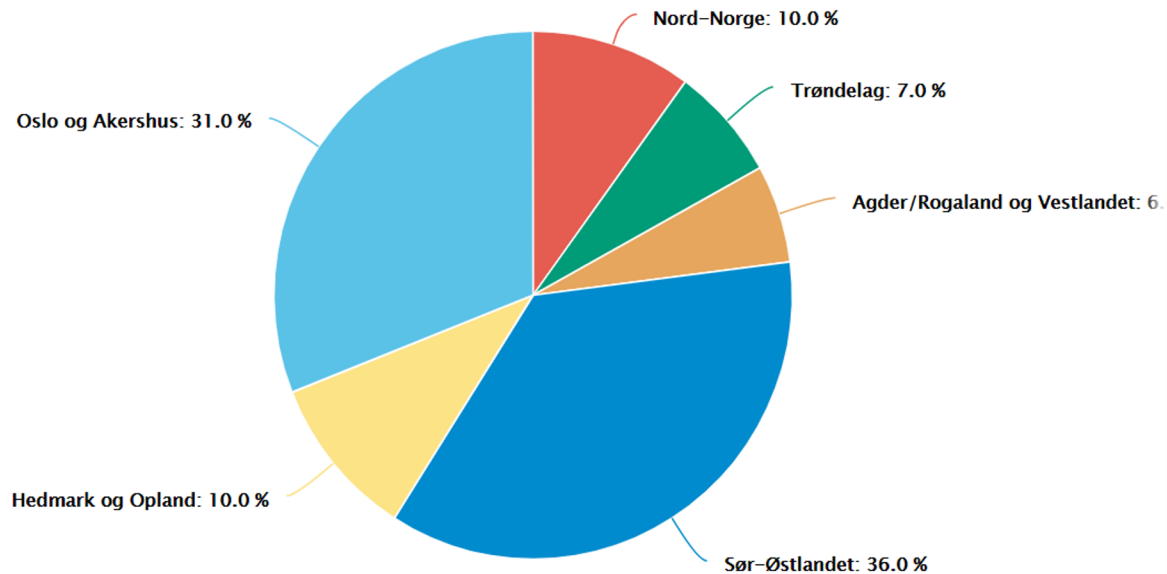
Kilde: Grensehandel, Statistisk sentralbyrå.

Sammensetningen av grensehandelen

	2010	2019	Vekst NOK	Vekst prosent
Brus og mineralvann	590 millioner kroner	1,70 milliarder kroner	1,11 milliarder kroner	188%
Alkoholholdig drikke	1,68 milliarder kroner	2,92 milliarder kroner	1,24 milliarder kroner	73%
Snus og tobakk	1,43 milliarder kroner	2,55 milliarder kroner	1,12 milliarder kroner	78%
Totalt	3,70 milliarder kroner	7,17 milliarder kroner	3,47 milliarder kroner	94%

Vekst i grensehandelen av brus og mineralvann, alkohol og tobakk 2010 - 2019. (SSBs grensehandelsrapporter 2010 og 2020)

Hvor kommer grensehandleren fra?

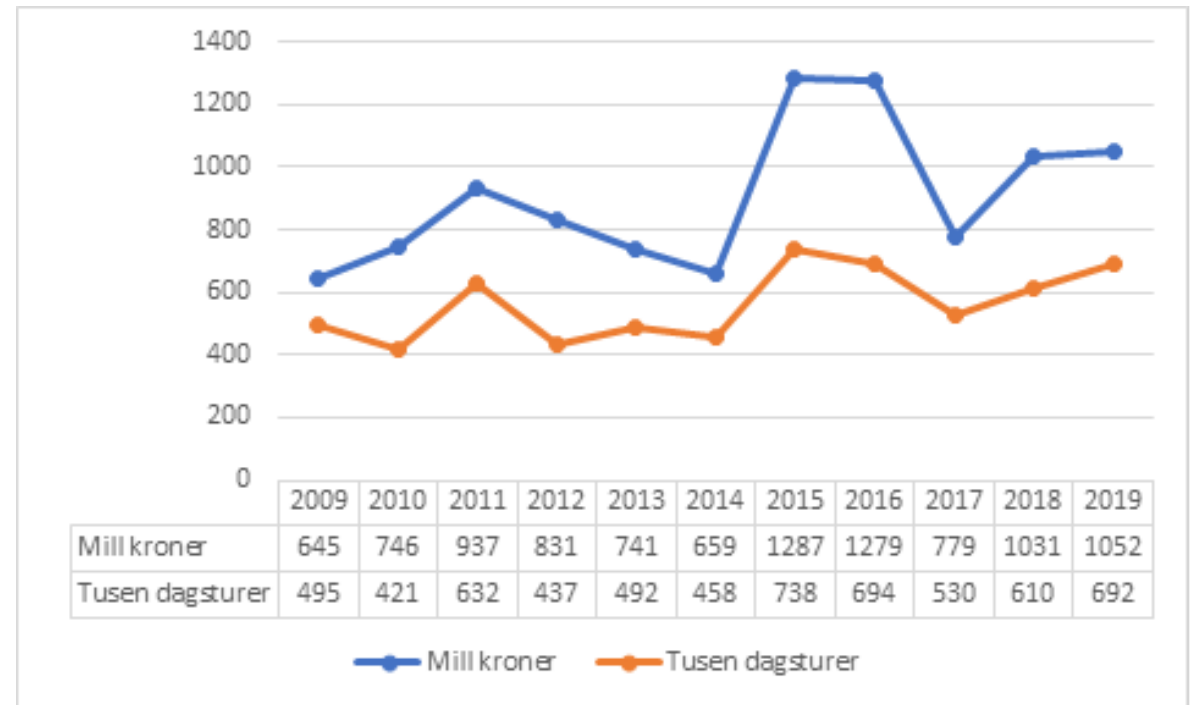

Prosent økning 2009 - 2019

Nord-Norge	127%
Trøndelag	63%
Oslo og Akershus	53%
Hedmark og Oppland	52%
Sør-Østlandet	51%
Agder, Rogaland og Vestlandet	21%

Den trønderske grensehandelen

Grensehandelen i Trøndelag har vokst med 63 % fra 2009 til 2019. Som andel av totalen er den relativt stabil, 6,2 % i 2009 til 6,5 % i 2019. I nominelle tall er økningen på 407 mill, fra 645 til 1,05 milliarder. Det ble i 2019 kjørt ca 1900 turer pr dag fra Trøndelag over svenskegrensen for å grensehandle. Men med de økte investeringene på svensk side, bla. på Storlien må vi regne med at denne veksten øker fremover (så snart grensen åpner).

1.1 Hovedfunnene i NHO Mat og Drikkes analyser

- Grensehandelen er høy i Norge sammenlignet med resten av Europa. De som handler utenfor Norges grenser kommer fra alle norske regioner og landsdeler, men hoveddelen er fra **Østlandet og i Trøndelag**.
- Sverige er det viktigste landet for norsk grensehandel.
- Grensehandelen svekker mat- og drikkenæringens konkurransekraft, investeringer og sysselsettingsevne.
- SSBs pilotundersøkelse av nordmenns fysiske grensehandel fra 2019, antyder at **grensehandelen er 25 prosent høyere enn det som vises i SSBs kvartalsvise grensehandelsundersøkelser. Dersom dette er tilfelle, lå grensehandelen i 2019 på om lag 20 milliarder kroner.**
- Grensehandelen har **vokst med over 55 prosent siden 2009**. Veksten er størst innenfor produktgrupper som har høye avgifter i Norge. Dette er i første rekke brus og mineralvann, alkoholholdige drikkevarer, snus og tobakk. Disse kategoriene utgjorde 51 prosent av samlet grensehandel i 2019.
- Grensehandelen med ordinære dagligvarer utgjorde 34 prosent av samlet grensehandel i 2019.
- Dersom avgiftene på sjokolade og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer fjernes helt, og avgiftene på alkohol og tobakk halveres, anslår beregninger fra NHO at dette føre til 3000 nye sysselsatte i nærings-middelindustrien og 4800 nye sysselsatte i detaljhandelen.

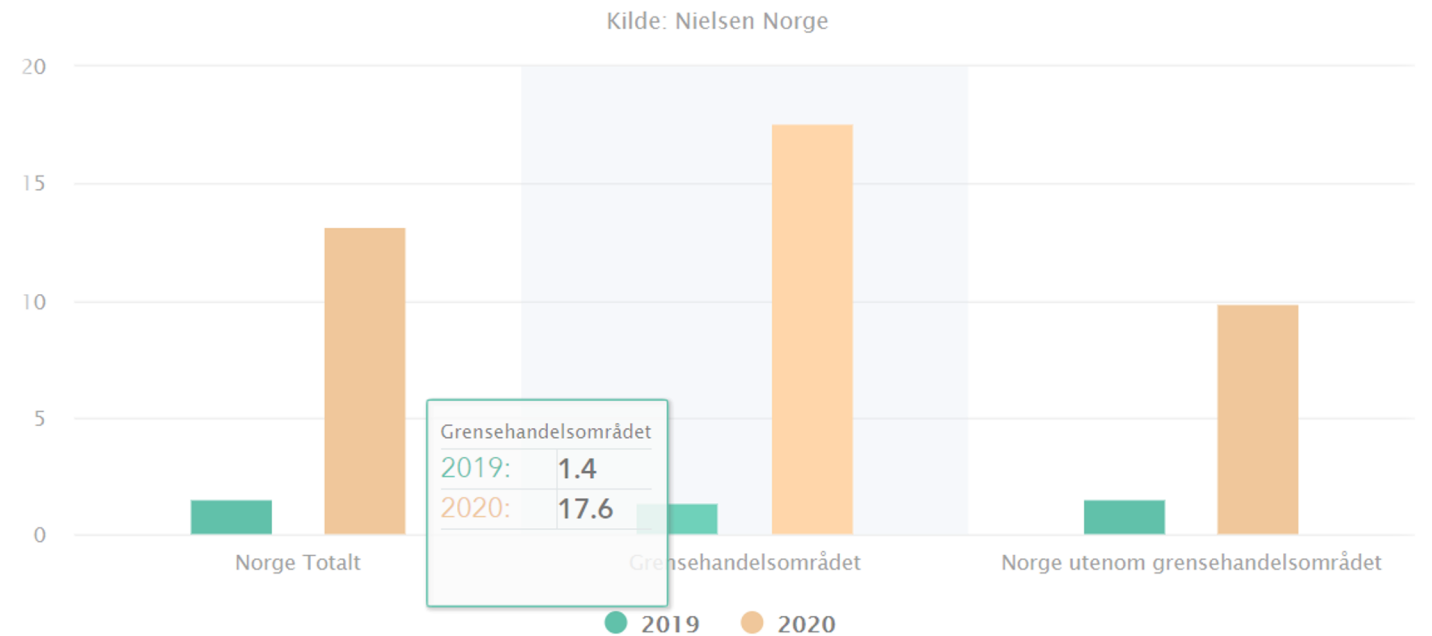
1.1 Hovedfunnene i NHO Mat og Drikkes analyser

- Nordmenns grensehandel har stor betydning for investeringer og sysselsetting i Sveriges grenseregioner mot Norge. Basert på Sveriges definisjon utgjorde nordmenns grensehandel i Sverige 25,6 milliarder svenske kroner i 2017. De svenske analysene peker på høye norske avgifter på brus og mineralvann, godteri, alkoholholdige drikkevarer, snus og tobakk som hovedårsak til grensehandelen.
- Det er mangel på helhetlig og samlet kunnskap om årsakene til, virkningene av og tiltak for å snu grensehandelen. Vi kjenner til omfanget og volumet på nordmenns grensehandel i Sverige, men har ikke helhetlig kunnskap om hvordan dette påvirker investeringer, sysselsetting, samferdsel, klimautslipp og folkehelse i Norge.
- Det er manglende kunnskap om hvordan grensehandelen påvirker statens inntekter fra avgifter på mat- og drikkeprodukter.
- Danmark har ført en avgiftspolitik som har redusert dansk grensehandel i Tyskland med 50 prosent mellom 2005 og 2018. Det viktigste virkemiddelet har vært å redusere avgifter på grensehandelssensitive produkter.
- **Koronaviruset i 2020** har ført til stengte grenser og nesten totalt fravær av grensehandel og taxfree-salg i Norge. Dette har resultert i en kraftig salgs- og omsetningsvekst i dagligvarehandelen og Vinmonopolet. Denne veksten gir **en klar indikasjon på hvor stor omsetningen vil være i Norge i en situasjon hvor det er likeverdige rammevilkår mellom mat- og drikkenæringen i Norge og Sverige.**

Stengte grenser, endret handlemønster

- Kraftig vekst i dagligvareomsetningen i 2020.
- Veksten er kraftigst innenfor grensehandelsområdet, Dagligvareomsetningen for hele Norge første halvår 2020 lå på 102,7 milliarder kroner mot 90,7 milliarder i 2019.
- Veksten i omsetningen i grensehandelsområdet er større enn i resten av Norge.
- Nielsens beregninger viser at veksten i dagligvareomsetningen tok seg kraftig opp etter at grensene ble stengt medio mars 2020.

Prosentvis vekst i dagligvareomsetningen første halvår 2019 og 2020

NÆRINGSALLIANSEN
FOR TRØNDELAG

«

- I 2019 handlet trønderne for 2 mrd
- Veksten i Coop Midt Norge har vært på over 20% etter at grensen stengte (1 mrd)
 - Tobakk og snus 70% vekst
 - Øl og mineralvann 40% vekst
 - Godteri 40% vekst
- De trønderske grensehandelen tilsvarer 2 ganger City Lade, og tilsvarer 400 årsverk
- I tillegg kommer ringvirkningene

NÅ ER TIDEN INNE TIL Å GJØRE NOE MED AVGIFTENE!»

“

Når vi vet at 47 prosent av befolkningen i Norge bor innenfor en to-timers kjøretur til grensehandelsdestinasjonene i Sverige, er det ingen tvil om at grensehandelen ikke vil avta av seg selv de neste årene.

Vårt hovedbudskap!

- Fjerne avgiftene på alkoholfrie drikkevare, sjokolade og sukkervarer fra og med 1.januar 2021.
- Redusere avgiftene på alkohol, snus og tobakk i statsbudsjettet for 2021.
- De norske avgiftene må utvikles i takt med våre naboland. Det økende avgiftsgapet mellom Norge og Sverige stoppes gjennom å avvikle den årlige prisjusteringen.
- Stortinget bør vedta en nedtrappingsplan av de norske avgiftene for de grensehandelsfremmende produktene. Dette etter modell fra Danmark som gjennom sin avgiftspolitik, har redusert dansk grensehandel i Tyskland med 50% siden 2008 – 2018.